

Hur upptäcker skolan utsatthet hos flickor och pojkar?

Följande text kommer från rapporten "Våga stå kvar!" (Länsstyrelsen Östergötland, 2020):

När det gäller att upptäcka utsatthet och att kunna hjälpa dessa elever är samverkan mellan personal i skolan viktigt, men också mellan skolan och socialtjänsten. Skolans personal måste också våga samtala med eleven om hans/hennes allmänna situation. Att över tid föra en dokumentation, bidrar till att personalen kan skapa sig en bild av elevens livssituation.

Det är viktigt att inte ställa ledande frågor vid dessa samtal. Det ska vara korta, raka och enkla frågor. Exempel på bra frågor är:

Vad är det du vill göra som du inte får göra?

Vad är det du måste göra som du inte vill göra?

Rörande elever där skolpersonal misstänker att eller vet att vårdnadshavarna förespråkar oskuldsnormer, ska samtalen beröra hedersförtryck för att tidigt upptäcka mönster som tyder på hedersrelaterat våld eller förtryck. Elevhälsan bör ha goda kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck och jobba aktivt för att förebygga och hjälpa elever som kan vara i riskzonen.

Det är viktigt att skolsköterskor och kuratorer besöker alla klasser vid höstterminens början för att informera om och ge konkreta exempel på vad de kan hjälpa till med och vad denna hjälp innebär. Det nätverk som har upprättats mellan skola, socialtjänst, ungdomsmottagning och polis kan ge råd, stöd och agera som bollplank för övrig personal.

Rektor ska alltid informeras av mentorerna när en elev utsätts för någon form av hedersproblematik. Elevens mentor gör en kartläggning av elevens livssituation. Tillsammans med underlag från skolsköterskans hälsosamtal kan mentor och skolhälsoanvändare få en bättre bild av eleven. Samarbetet gynnar arbetet kring elevens totala livssituation och på så sätt kan man se vilka stödåtgärder som krävs.

Situationer och varningssignaler

- Elev begär ledigt för att åka till hemlandet
- Elev återkommer inte efter sommaren eller andra lov
- Elev får inte delta i all undervisning, som idrott och sex- och samlevnad
- Elev får inte delta på skolresor och lägerskolor
- Elev får ta stort ansvar för hemarbete och småsyskon
- Elev har försämrad studiemotivation och koncentration
- Elev har psykosomatiska symtom (magvärk, huvudvärk, illamående)
- Elev har sömnsvårigheter
- Elev är tidvis (oförklarligt) ledsen, orolig eller uppgiven
- Elev är utsatt för bevakning, t.ex. att en syster bevakas av en bror eller annan släkting i skolan
- Elev behöver utsätta andra för bevakning, t.ex. att en bror behöver bevaka sin syster eller kusin
- Elev utsätts för rigid kontroll av fritiden, eleven är rädd att inte passa tiden när hon går hem från skolan
- Elev får inte ha mobil, valfri klädsel m.m.
- Elev har få eller inga kamrater utanför skolan
- Elev talar i termer av "vår kultur kräver"
- Elev måste ljuga om flickvän/pojkvän

- Elev berättar att hon/han behöver förlova sig, att det finns konkreta planer om äktenskap trots att hon/han är underårig, trots att hon/han inte är klar med skolan.
- Elev utsätts för hot och våld
- Elev utsätts för kränkningar

Rutiner vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck gällande omyndig elev

- Ta elevens information på stort allvar och ge känslomässigt stöd.
- Bedöm skaderisken med att involvera föräldrarna.
- Rådfråga socialtjänst.
- Gör anmälan till socialtjänst och eventuellt polisen. Anmälan bör göras skriftligt.
- Skolpersonalen kan också ta kontakt med en person i kommunens HRV-nätverk (om det finns).
- Dokumentera allt rörande eleven. Detta blir till hjälp för fortsatt arbete.

Rutiner vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck gällande myndig elev

- Ta elevens information på stort allvar och ge känslomässigt stöd.
- Informera eleven vilket stöd och skydd han/hon kan få från exempelvis socialtjänst och polis.
- Inhämta alltid myndig elevs tillstånd att göra en anmälan, vid akut situation med risk för elevens liv – agera omedelbart och gör anmälan.
- Vid behov, ställ upp som stöd vid myndighetskontakt.

- Följ upp att eleven får det stöd och skydd han/ hon behöver och har rätt till.

Viktigt att tänka på om en elev bedöms kunna vara utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck

- Engagera skolans resurspersoner, kurator eller skolsköterska när elev bedöms vara utsatt.
- Kontakta socialtjänst.
- Ring polis.
- Bedöm skaderisken med att involvera föräldrar.